

Lahden kaupungin vammaisneuvosto

12.5.2026

Lahden kaupunginhallitus
Lahden kaupungin joukkoliikennelautakunta
Aluepäällikkö Niina Savolainen
Joukkoliikennesuunnittelija Torsti Toivonen
Joukkoliikennesuunnittelija Timo Varshukov

Lahden vammaisneuvoston kannanotto rollaattorin käyttäjien linja-automatkuksesta Lahdessa

Lahden kaupungin vammaisneuvosto kiittää joukkoliikenneviranomaista 23.4. saapuneesta vastineesta vammaisneuvoston kannanottoon saavutettavasta linja-automatkuksesta (20.2. 2026). Vammaisneuvosto katsoo kuitenkin, ettei vastine vastaa keskeisiin esiin nostamiimme huoliin **yhdenvertaisen liikkumisen, tosiasiallisen saavutettavuuden ja haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden perusoikeuksien** toteutumisen näkökulmasta.

1. Tosiasiallinen saavutettavuus ja ihmisarvo

Vammaisneuvoston kannanotto perustui rollaattorin käyttäjien konkreettisiin kokemuksiin, joissa

- liikkuminen on estynyt tai viivästynyt,
- matkustaminen on ollut turvatonta,
- ja tilanteet ovat olleet ihmisarvoa loukkaavia.

Perustuslain **1 §:n** mukaan Suomen valtio turvaa ihmisarvon loukkaamattomuuden. Lisäksi **perustuslain 6 §** edellyttää kaikkien ihmisten yhdenvertaista kohtelua. Käytännöt, jotka johtavat nöyryyttäviin tai turvattomiin tilanteisiin tietyille käyttäjäryhmälle, eivät ole näiden perusoikeusperiaatteiden mukaisia.

Esteettömyys ei ole tilastollinen keskiarvo, vaan **yksittäisten ihmisten tosiasiallista mahdollisuutta liikkua turvallisesti ja ennakoitavasti.**

2. Liikkuminen perusoikeutena – ei sosiaalietuutena

Vastineessa liikkumisen taloudelliset vaikutukset rajataan sosiaalihuollon vastuulle. Vammaisneuvosto pitää tätä lähestymistapaa perusoikeudellisesti ongelmallisena.

Perustuslain 9 § turvaa jokaiselle oikeuden liikkua vapaasti Suomessa. Lisäksi **perustuslain 19 §** velvoittaa julkisen vallan turvaamaan välttämättömät palvelut ja edistämään yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan.

Liikkumisen mahdollistaminen ei näin ollen ole harkinnanvarainen etuus, vaan perusoikeus, joka liittyy kiinteästi:

- terveyspalvelujen saavutettavuuteen,
- osallisuuteen ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen,
- itsenäiseen elämään ja toimintakykyyn.

Joukkoliikenne on keskeinen julkinen palvelu näiden oikeuksien toteutumisessa. Kun palvelun käytännöt tosiasiallisesti estävät tai vaikeuttavat liikkumista tietyltä ryhmältä, kysymys ei ole sosiaalihuollon täydentävästä tuesta vaan **julkisen palvelun yhdenvertaisesta järjestämisestä perustuslain edellyttämällä tavalla.**

3. Yhdenvertaisuus ei tarkoita samanlaista kohtelua

Vastineessa todetaan, että rollaattorin käyttäjät maksavat saman hinnan kuin muut samaan ikäryhmään kuuluvat matkustajat. Vammaisneuvosto muistuttaa, että **perustuslain 6 §:n ja yhdenvertaisuuslain (1325/2014)** mukaan yhdenvertaisuus edellyttää tarvittaessa **kohtuullisten mukautusten** tekemistä, jotta palvelu on tosiasiallisesti kaikkien käytettävissä.

Rollaattorin käyttäjät eroavat muista matkustajista olennaisesti:

- liikkuminen vaatii enemmän aikaa,
- maksutilanteet ovat fyysisesti ja kognitiivisesti vaativampia,
- kaatumis- ja loukkaantumisriskit ovat suurempia.

Näiden erojen sivuuttaminen johtaa **näennäiseen yhdenvertaisuuteen ja tosiasialliseen eriarvoisuuteen**, mikä voi täyttää epäsuoran syrjinnän tunnusmerkit.

4. Osallisuus ja vuoropuhelun puute

Vammaisneuvosto esitti konkreettisen kehittämissuosituksen rollaattorin käyttäjien tunnistamisesta keskitetyn ja hallitun menettelyn kautta. Vastineessa tähän ei oteta kantaa.

Perustuslain **2 §** ja **14 §** turvaavat yksilön oikeuden osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Vammaisneuvostojen tehtävänä on nimenomaan edistää vammaisten henkilöiden osallisuutta. Mikäli esitettyjä vaihtoehtoja ei arvioida tai perustella, osallisuus jää muodolliseksi eikä täytä perustuslain edellyttämää vuorovaikutteisen hallinnon vaatimusta.

Vammaisneuvosto toivoo tulevansa osalliseksi ja kuulluksi suunnittelun aikaisessa vaiheessa.

5. Hallintomenettely ja perusteluvelvollisuus

Hallinnon yleisten oikeusperiaatteiden (Hallintolaki 6 §) mukaan viranomaisen tulee toimia tarkoituksenmukaisesti, suhteellisesti ja yhdenvertaisesti. Lisäksi hallintopäätökset on perusteltava.

Vammaisneuvosto katsoo, ettei vastine:

- osoita riittävää vaikutusten arviointia haavoittuvassa asemassa olevien käyttäjien näkökulmasta,
- perustele, miksi esitettyjä kohtuullisia mukautuksia ei ole mahdollista toteuttaa,
- eikä täytä avoimen ja osallistavan hallinnon periaatteita.

6. Vammaisneuvoston edellytykset jatkotoimille

Vammaisneuvosto edellyttää, että:

- rollaattorin käyttäjien matkustamista arvioidaan **perustuslain 9 §:n turvaaman liikkumisvapauden ja perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuusperiaatteen** näkökulmasta,
- käytännön vaikutuksista kerätään laadullista kokemustietoa yhdessä käyttäjien kanssa,
- kohtuulliset mukautukset selvitetään uudelleen yhdenvertaisuuslain velvoitteiden mukaisesti,
- vammaisneuvosto otetaan mukaan jatkovalmisteluun ennen kuin käytäntöä pidetään lopullisesti vakiintuneena.

Lahden kaupungin vammaisneuvosto